

Weronika Kortas

Piotr Rudera

Typologia i formy spotkań naukowych

- 1.1. Typologia spotkań naukowych
 - 1.1.1. Skala wydarzenia
 - 1.1.2. Zakres tematyczny
 - 1.1.3. Forma realizacji
 - 1.1.4. Środowisko uczestników
 - 1.1.5. Cykliczność wydarzenia
- 1.2. Formy spotkań naukowych
 - 1.2.1. Kongres
 - 1.2.2. Konferencja
 - 1.2.3. Sympozjum
 - 1.2.4. Szkoła letnia
 - 1.2.5. Minikonferencja
 - 1.2.6. Warsztaty
 - 1.2.7. Seminarium
 - 1.2.8. Okrągły stół
 - 1.2.9. Panel dyskusyjny
 - 1.2.10. Kolokwium

1. Typologia i formy spotkań naukowych

Weronika Kortas

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Instytut Badań Informacji i Komunikacji
e-mail: wkortas@umk.pl
<https://orcid.org/0000-0002-4276-7651>

Piotr Rudera

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Instytut Badań Informacji i Komunikacji
e-mail: piorud@umk.pl
<https://orcid.org/0000-0002-5434-7005>

Spotkania naukowe mogą być realizowane w wielu różnorodnych formach. Wybór odpowiedniej z nich jest jednym z pierwszych zadań podejmowanych przez komitet organizacyjny, zależy od zakładanych celów spotkania naukowego oraz możliwości finansowych instytucji i wpływa na wszystkie późniejsze działania organizatorów. Na wybór form wystąpień powinien mieć wpływ przewodniczący komitetu naukowego w porozumieniu z kierownikiem konferencji.

Pytania badawcze

- Jakich wyróżniamy typy spotkań naukowych i czym się one charakteryzują?
- Jakich wyróżniamy formy spotkań naukowych i czym się one charakteryzują?

Początki współczesnych spotkań naukowych sięgają 1640 roku. Związane są z grupą dwunastu mężczyzn, których interesowały naukowe dysputy. Z czasem ich spotkania nabrały bardziej formalnego charakteru (Egger & Carpi, 2011), czego efektem było powstanie w 1660 roku The Royal Society of London for Improving Natural Knowledge, popularnie nazywanego The Royal Society (pol. Królewskie Towarzystwo w Londynie) (Hunter). Towarzystwo wyrosło z idei Francisca Bacona i dążyło do urzeczywistnienia jego wizji nauk eksperymentalnych jako zbiorowej działalności podjętej dla dobra państwa (Whipple Library). Sam Bacon nie był naukowcem, ale angielskim mężem stanu i filozofem, który w 1620 roku opublikował książkę zatytułowaną *Instauratio Magna* o zastosowaniu tego, co dziś moglibyśmy nazwać naukową metodą badań (Egger & Carpi, 2011).

Różnego rodzaju spotkania naukowe są jednym z podstawowych miejsc, w których naukowcy, czasem już na wczesnym etapie badań, mogą podzielić się z innymi tym, nad czym pracują, w celu uzyskania informacji zwrotnej. Stanowią one integralną część procesu naukowego oraz są pomocne w rozwijaniu, wyjaśnianiu i udoskonalaniu pracy badawczej. Ponadto tego typu wydarzenia pozwalają nie tylko dowiedzieć się o nowych badaniach, narzędziach i technikach w danej dziedzinie i pokrewnych dyscyplinach, ale również zawrzeć znajomości z kolegami i koleżankami z różnych instytucji na całym świecie. Jak podkreślił Jochem Kießling-Sonntag, celem konferencji jest przetwarzanie faktów, co odróżnia je od wielu dyskusji i spotkań szkoleniowych, podczas których „poruszane są też tematy relacji interpersonalnych w firmie” (Kießling-Sonntag, 2008, s. 22).

Wydarzenia naukowe mają bardzo różny charakter. Mogą gromadzić od kilkunastu do kilku tysięcy uczestników, dotyczyć ściśle określonego tematu lub stawiać na interdyscyplinarność. Część spotkań jest jednorazowa, podczas gdy inne to wydarzenia cykliczne. Niezależnie jednak od wielkości i charakteru spotkania głównym celem jest zgromadzenie naukowej społeczności i zapewnienie jej możliwości interakcji.

W rozdziale omówiono rodzaje spotkań naukowych i ich rozmiary (kongres, konferencja, sympozjum, minikonferencja, szkoła letnia, warsztaty, seminarium, okrągły stół, panel dyskusyjny, kolokwium) oraz zwrócono uwagę na różnice pomiędzy konferencją stacjonarną a wirtualną oraz okazjonalną a cykliczną. W prezentowanym materiale dokonano przeglądu dostępnych modeli konferencji akademickich, przedstawiając ich zalety, ograniczenia, potencjał oraz wykorzystywane systemy i narzędzia służącego do ich przygotowania.

1.1. Typologia spotkań naukowych

Konferencje akademickie organizowane są nie tylko dla naukowców i oprócz wybierania różnego kształtu mogą mieć charakter od niewielkich, lokalnych spotkań po międzynarodowe wydarzenia z tysiącami uczestników. Wśród zróżnicowanej oferty spotkań naukowych część z nich koncentruje się na wysoce wyspecjalizowanych zagadnieniach w ramach jednej dyscypliny, natomiast część z nich przybiera interdyscyplinarny charakter, łącząc szeroką gamę perspektyw ze strony naukowców, przemysłu i praktyków z kilku dyscyplin. Terry Anderson i Jo-An Christiansen – bez względu na formę uczestnictwa w konferencji – wyróżniają dwa podstawowe cele takich spotkań. Pierwszym z nich jest tworzenie

wiedzy poprzez osobiste, organizacyjne i wspólnotowe uczenie się. Drugim natomiast jest rozwój sieci społecznych, które mogą być później wykorzystane do rozwijania nauki poza przestrzenią konferencji (Anderson & Christiansen, 2004; Anderson & Christiansen, 2010). Realizując różne cele szczegółowe, wydarzenia dla akademików i przedstawicieli sektora prywatnego organizowane są z różną częstotliwością i dla zróżnicowanego pod względem liczby uczestników grona, zazwyczaj w celu stworzenia przestrzeni do dyskusji na żywo lub online. Z uwagi na brak jednoznacznych ram pozwalających na charakteryzowanie poszczególnych rodzajów wydarzeń akademickich ich zakres w niektórych aspektach się pokrywa. Można określić natomiast ogólne kryteria podziału wydarzeń akademickich, do których można zaliczyć następujące elementy:

- skalę wydarzenia,
- zakres tematyczny,
- formę realizacji,
- środowisko uczestników,
- cykliczność.

1.1.1. Skala wydarzenia

Przygotowując wydarzenie naukowe, należy określić nie tylko ramy teoretyczne, ale także jego zasięg. Możemy wyróżnić trzy rodzaje wydarzeń naukowych o różnej skali:

Mimo że w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych* (Dz.U. z 2016 r., poz. 2154) zdefiniowano jedynie dwie kategorie: konferencję krajową i międzynarodową, należałoby uzupełnić je o dodatkową – lokalną. Z uwagi na jej zasięg nie wpisuje się ona w zaproponowane w rozporządzeniu ramy. Z definicji zawartej w przywołanym rozporządzeniu za konferencję krajową uznajemy wydarzenie, w którym wzięli udział przedstawiciele co najmniej 5 ośrodków akademickich, natomiast konferencją o międzynarodowej skali – taką, na której co najmniej 1/3 uczestników wygłaszających referaty reprezentowała zagraniczne ośrodki naukowe. Konferencją lokalną byłoby zatem spotkanie gromadzące przedstawicieli reprezentujących nie więcej niż cztery ośrodki krajowe.

1.1.2. Zakres tematyczny

Spotkania akademickie można podzielić ze względu na zakres tematyczny na:

- specjalistyczne – wydarzenie poświęcone wąskiemu problemowi, na ogół w ramach jednej dyscypliny;
- tematyczne – niewielkie, organizowane wokół określonego tematu, obejmujące zwykle kilka węższych zagadnień;
- interdyscyplinarne – o szerszym zakresie, obejmujące sesje na różnorodne tematy.

Wybór odpowiednio wąskich lub szerokich ram tematycznych będzie determinował szereg elementów wpływających na organizację i znaczenie konferencji w środowisku naukowym. Zbyt szerokie pole zagadnień określone w liście przewodnim wydarzenia, w tym np. większe rozproszenie uczestników pod względem reprezentowanych dyscyplin, wymusza konieczność wewnętrznej organizacji obrad na wiele sesji tematycznych. Z kolei wąski zakres tematyczny pozwala na koncentrację uczestników wokół szczegółowo określonego problemu, natomiast ogranicza zwykle interdyscyplinarny charakter obrad i grupę badaczy zajmujących się danym zagadnieniem.

1.1.3. Forma realizacji

Ze względu na formę realizacji wydarzenia naukowego wyróżniamy dwa podstawowe rodzaje spotkań:

- stacjonarne,
- wirtualne:
 - synchroniczne,
 - asynchroniczne.

Obydwie formy organizacji wydarzeń – zarówno stacjonarna, jak i wirtualna – mają wiele cech wspólnych wynikających z tego samego celu i charakteru spotkania. Konferencje akademickie w formie stacjonarnej zostały zdefiniowane przez Josepha McCarthy'ego, Davida McDonalda, Suzanne Soroczak, Davida Nguyena i Alego Rashida w następujący sposób:

konferencje akademickie zapewniają przestrzeń społeczną dla ludzi, aby zaprezentować swoją pracę, dowiedzieć się o pracy innych i wejść w nieformalną interakcję ze sobą (McCarthy et al., 2004, s. 39).

Z kolei Terry Anderson i Jo-An Christiansen definiują konferencję w formie wirtualnej/zdalnej jako:

ustrukturyzowane, określone w czasie, profesjonalne wydarzenie edukacyjne, które jest organizowane za pośrednictwem sieci Internet przez rozproszoną grupę prelegentów i uczestników, którzy współdziałają synchronicznie i/lub asynchronicznie za pomocą narzędzi komunikacji i współpracy online (Anderson & Christiansen, 2004, s. 15; cyt. za Carr & Ludvigsen, 2017, s. 121).

Realizacja wydarzenia na żywo lub w formie wirtualnej determinuje jednak wiele różnych wyzwań, wymagań i ograniczeń dla obydwu form, zarówno dla organizatorów, jak i uczestników. Ilustracją wynikających z tego różnic pomiędzy konferencją na żywo a wirtualną są kryteria zaprezentowane w tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Porównanie konferencji stacjonarnych i wirtualnych

ASPEKTY	Konferencja stacjonarna	Konferencja wirtualna
1	2	3
Technologia	Brak szczególnych wymagań po stronie organizacyjnej poza zapewnieniem łączności Wi-Fi, dostępu do komputerów oraz projektorów dla uczestników wydarzenia	Konieczność zapewnienia stabilnego systemu ze strony organizatorów; każdy uczestnik musi zapewnić dla siebie odpowiednio szybkie połączenie internetowe
Uczestnictwo, logistyka, koszty	Uczestnicy z zagranicy muszą pokonywać duże odległości; znaczny koszt finansowy i środowiskowy (ślad węglowy)	Znacznie łatwiej uczestniczyć w międzynarodowych wydarzeniach; konieczność zgrania harmonogramu wydarzenia z uwzględnieniem różnych stref czasowych; znacznie mniejszy koszt finansowy i środowiskowy związany z podróżami do innych krajów
Kontakt z publicznością, interakcje	Interakcje w kuluarach są bez wątpienia ważną częścią wydarzeń na żywo; na bieżąco widzimy reakcje publiczności; możliwości tworzenia i poszerzania sieci kontaktów	Trudność w nawiązaniu relacji prelegentów z uczestnikami; prelegenci nie mają możliwości obserwowania reakcji publiczności

Tabela 1.1 (cd.)

1	2	3
Dyskusja	Moderowanie dyskusji i jej dynamika są niewątpliwym atutem wydarzeń na żywo	Szczegółowe dyskusje mogą być trudne do przeprowadzenia ze względu na ograniczoną możliwość interakcji uczestników w czasie rzeczywistym
Liczba uczestników	Liczba uczestników jest ograniczona wielkością obiektu	Konieczność zapewnienia odpowiednio dużego limitu uczestników poprzez wybór konkretnego rozwiązania technicznego do obsługi wydarzenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie José Sá et al., 2019, s. 43–44.

Pomimo silnie ugruntowanej pozycji wydarzeń o charakterze akademickim w wersji stacjonarnej wielu badaczy (Carr, 2016; Fraser et al., 2017) poddaje taki rodzaj spotkań krytyce, m.in. za negatywny wpływ podróży na środowisko. Ślad węglowy, jaki wiąże się z ich organizacją, nie jest jedynym dostrzeganym problemem (van Ewijk & Hoekman, 2020), wszak należy zauważyć, że czynnikiem, który stanowi niekiedy barierę nie do przejścia, są wysokie koszty związane z logistyką, determinujące problemy z dostępnością dla części akademików. Donald Nicolson zauważa np., że już sam wyjazd, miejsce i termin, w którym te wydarzenia się odbywają, mogą stanowić przeszkodę w udziale dla uczestników, co ma wpływ na to, co będzie prezentowane i dyskutowane (Nicolson, 2016, s. 563). Zwraca w swoich badaniach uwagę na być może błahy element, ale jeśli uczestnicy są zbyt zmęczeni podróżą lub nie przybyli na miejsce wydarzenia, nie jest możliwe merytoryczne omówienie kwestii. Trudno się nie zgodzić z taką perspektywą, wszak niespodziewany brak obecności ważnego uczestnika podczas konferencji może zubożyć wkład w dyskurs naukowy podczas spotkania. Analizowane przez Nicolsona miejsce i data konferencji to tylko jeden z wielu problemów, z jakimi borykają się zarówno organizatorzy, jak i uczestnicy. Konferencje, które odbywają się w weekendy, na początku lub pod koniec tygodnia, mogą stanowić problem dla naukowców, którzy mają rodziny, dlatego najlepiej sprawdzają się wydarzenia w dni powszednie. Według niego „jeśli ludzie potrzebują jednodniowej podróży, by dotrzeć na konferencję, lepiej jest prowadzić takie wydarzenie od wtorku do czwartku, aby poniedziałek i piątek mogły być poświęcone na przeloty, a uczestnicy nie stracili weekendu” (Nicolson, 2016, s. 563).

Autorzy, którzy są przychylni konferencjom wirtualnym, utrzymują, że „otwierają one drzwi” dla naukowców ze słabo finansowanych krajów lub instytucji, ułatwiając uczestnictwo w międzynarodowej dyskusji badawczej. Do tych czynników niektórzy badacze dodają także cechy osobowości uczestników. Przykładowo osoby bardziej introwertyczne, które nie w pełni opanowały język angielski, mogą mieć trudności w maksymalnym wykorzystaniu potencjału konferencji stacjonarnej (Sousa & Clark, 2017). Autorzy artykułu poświęconego roli wirtualnych wydarzeń akademickich w ograniczaniu negatywnego wpływu podróży na śro-

dowisko (Fraser et al., 2017) podkreślają, że choć nie oczekuje się w najbliższej przyszłości całkowitego zastąpienia stacjonarnych konferencji wirtualnymi, jedną z ich głównych zalet jest to, że wykorzystanie wirtualnych narzędzi umożliwia naukowcom, a nawet studentom, zwłaszcza tym z problemami finansowymi, udział w większej liczbie wydarzeń naukowych.

Wielokrotnie powtarzanym argumentem przemawiającym z kolei za organizacją konferencji stacjonarnych mogą być wyzwania, jakie stoją przed organizatorami w zakresie wspierania nieformalnych i społecznych interakcji wśród uczestników wydarzeń online (Carr & Ludvigsen, 2017). Podkreślają oni, że te formy interakcji mogą być niezbędne do rozwijania zaufania i tworzenia profesjonalnych relacji pomiędzy uczestnikami konferencji, będących często początkiem owocnej współpracy na płaszczyźnie naukowej. Wraz z rozwojem technologicznym nastąpił wzrost liczby konferencji wirtualnych (Carr, 2016), natomiast z badania australijskich naukowców (Stephens et al., 2016) płynie wniosek, że jeśli konferencje i inne wirtualne wydarzenia naukowe są starannie i prawidłowo zaplanowane, mogą być wysoce interaktywne. We wnioskach ze swojego badania stwierdzają też, że w dalszym ciągu potrzeba organizatorom nowych doświadczeń, aby wykorzystać potencjał w zakresie technologii związanych z przestrzenią wirtualną, ale także konieczne jest przyjęcie samej przestrzeni wirtualnej jako kolejnego środka, za pomocą którego można stworzyć kreatywne i komunikacyjne przestrzenie dla aktywnego uczenia się i działań związanych z rozwojem współpracy pomiędzy różnymi środowiskami. Podkreślany w wielu pracach aspekt nawiązywania kontaktów w ramach spotkań naukowych dostrzegają też inni badacze z tego kontynentu (Mair et al., 2018). Jedną z głównych zalet konferencji stacjonarnych, jakie zidentyfikowali, jest to, że interakcje te są najsilniej wspierane w środowisku wydarzeń z udziałem na żywo, w dalszym jednak ciągu postrzeganych jako naturalne środowisko do zawierania i poszerzania sieci kontaktów. Instytucje naukowe cenią jednak pracowników akademickich, którzy wykazują zainteresowanie współpracą z partnerami krajowymi i międzynarodowymi, ubiegając się o stypendia i realizując projekty oraz współautorskie publikacje, spełniając uniwersalny postulat umiędzynarodowienia i interdyscyplinarności badań.

1.1.4. Środowisko uczestników

Jednym z elementów determinujących kształt wydarzeń są uczestnicy, reprezentujący jednorodne lub zróżnicowane pod względem charakteru pracy środowiska. Biorąc pod uwagę to kryterium, należy wyróżnić następujące kategorie spotkań:

- naukowe,
- branżowe,
- naukowo-branżowe.

Wydarzenia o charakterze naukowym gromadzą przedstawicieli instytucji naukowych lub organizacji badawczych i organizowane są w celu podjęcia dyskusji nad określoną ideą, prezentacji stanu badań lub wymiany doświadczeń badawczych. W przypadku wydarzeń branżowych mamy do czynienia ze spotkaniami przede wszystkim reprezentantów

sektora prywatnego, których celem może być np. podwyższenie poziomu świadomości uczestników w określonym obszarze. W ramach tego rodzaju spotkań organizowane są też często targi, warsztaty, a także wizyty terenowe. Spotkania naukowo-branżowe skupiają natomiast przedstawicieli zarówno instytucji naukowych, jak i sektora prywatnego, łącząc perspektywę teoretyczną z praktyczną.

1.1.5. Cykliczność wydarzenia

Spośród wszystkich typów wydarzeń naukowych należy wyróżnić jeszcze jedno kryterium podziału, którym jest cykliczność ich organizacji. Ze względu na nie wyróżniamy następujące kategorie:

- konferencja okazjonalna,
- konferencja cykliczna.

Konferencja okazjonalna może odnosić się do określonej okazji – okoliczności, sytuacji, bez założonej z góry kontynuacji w przyszłości. Natomiast konferencją cykliczną nazywamy wydarzenie odbywające się zwyczajowo nie rzadziej niż co dwa lata, mające wspólną nazwę i organizowane przez ten sam podmiot. Tym samym – z uwagi na przyjętą systematyczność – nie możemy nazwać konferencją cykliczną wydarzeń przygotowywanych z okazji okrągłej rocznicy lub jubileuszu.

1.2. Formy spotkań naukowych

Scharakteryzowane w tej części opracowania formy spotkań naukowych wyróżniono, uwzględniając wiele czynników wymienionych we wcześniej przedstawionej typologii (np. skala wydarzenia, czas trwania, tematyka, ale też cele). Podział oparty został na propozycji przedstawionej w ramach International Committee of Military Medicine (International Committee...) i uzupełniony o rodzaje wydarzeń naukowych odbywających się w Polsce.

1.2.1. Kongres

Kongresy są zaliczane do największych pod względem skali wydarzeń, gromadzących nawet kilka tysięcy uczestników. Z uwagi na liczbę wygłaszanych prelekcji, a także wydarzeń towarzyszących spotkania tego rodzaju mogą trwać ponad tydzień. Podczas kongresów odbywa się wiele równoległych sesji z wykładami, sesji posterowych i paneli dyskusyjnych. Kongres jest wydarzeniem powtarzalnym, odbywającym się przez kilka dni w określonych odstępach czasu (Canadian Institute..., 2019). Z uwagi na skalę takiego wydarzenia gromadzi ono zwykle uczestników z różnych krajów. Wymagania, jakim muszą sprostać organizatorzy spotkania naukowego o charakterze międzynarodowym, przybliżyły australijskie badaczki Amy i Lynn Zelmer (Zelmer & Zelmer, 1991), podkreślając m.in. konieczność uwzględnienia w kosztorysie środków na tłumaczenia czy też preferencji żywieniowych uczestników.

1.2.2. Konferencja

Konferencja naukowa to wydarzenie, w którym naukowcy, studenci i inne osoby zainteresowane tematem (np. przedstawiciele firm, praktycy z danej dziedziny) mogą zaprezentować i omówić swoją pracę.

Zazwyczaj tego typu spotkania rozpoczynają się oficjalnym powitaniem uczestników. Następnie odbywa się sesja główna, podczas której występuje jeden lub kilku gości (ang. *keynote speakers*). Będą to uczeni lub osoby spoza środowiska akademickiego. Ich wykłady mogą trwać od kilkunastu minut do półtorej lub dwóch godzin.

Kolejny etap to wystąpienia prelegentów. Konferencje naukowe gromadzą od kilkudziesięciu do nawet tysiąca czynnych oraz biernych uczestników i trwają od jednego do kilku dni. W zależności od liczby prelegentów wystąpienia można podzielić na sesje tematyczne. W ich ramach uczestnicy będą referować postępy lub wyniki swoich badań. Wypowiedź często uzupełniają materiały wizualne w postaci przezroczy lub (najczęściej) prezentacji multimedialnej. Wystąpienia powinny być krótkie i zwięzłe. Organizatorzy przeważnie narzucają czas ich trwania i jest to od 10 do 30 minut. Po prezentacjach zwykle można zadawać pytania lub jest czas na dyskusję.

Przed konferencją potencjalni prelegenci są proszeni o przesłanie krótkiego streszczenia swojej prezentacji, które zostanie ocenione. Organizatorzy niektórych wydarzeń wymagają od prezenterów dostarczenia całego referatu, który zostanie zrecenzowany przez członków komitetu programowego lub inne wyznaczone osoby. Dopiero na tej podstawie podjęta zostaje decyzja o przyjęciu danego prelegenta.

Prócz sesji wykładowych mogą wystąpić również posterowe. Plakaty, na których zostały zawarte wyniki badań, prezentowane są w formie wystawy. Podczas trwania sesji autorzy powinni być obecni i gotowi odpowiadać na pytania oglądających. Sesję może poprzedzać krótka prezentacja posterów przez autorów na sali konferencyjnej. Czas to zazwyczaj około 3 minut dla każdego prezentera.

Na konferencjach odbywają się również dyskusje panelowe, okrągłe stoły na różne tematy i warsztaty. Pierwsza forma obejmuje grupę osób zebranych w celu omówienia tematu przed publicznością. Dyskusją kieruje moderator, który ma również możliwość udzielania głosu osobom z widowni (Kirsner, 2013). Podczas okrągłego stołu uczestnicy zgadzają się podjąć rozmowy na konkretny temat. Każdy z nich ma równe prawo do wypowiedzi, co ilustruje idea sposobu, w jaki rozmówcy są rozmieszczeni.

Warsztaty natomiast mają za zadanie umożliwić uczestnikom zdobycie lub poszerzenie wiedzy w sposób praktyczny. Prowadzący lub prowadząca (może być też zespół) przekazuje niewielkiej grupie osób informacje, a następnie przeprowadzane są różnego rodzaju ćwiczenia. Szerszy opis poszczególnych form wystąpień konferencyjnych omówiono w rozdziale drugim.

Prócz oficjalnych spotkań w skład konferencji wchodzić również te mniej formalne. Można tu wymienić tzw. przerwy kawowe, na posiłki, ale również bankiety, wycieczki, spotkania w pubach itd. Umożliwiają one nie tylko odpoczynek, ale również mniej formalne, spontaniczne dyskusje, wymianę doświadczeń czy nawiązanie współpracy. W rozdziale siódmym zawarto szczegółowe informacje obejmujące przygotowanie imprez towarzyszących i organizację cateringu.

Po zakończeniu konferencji prelegenci mają często możliwość przesłania artykułów naukowych na temat poruszony w prezentacji. Teksty mogą zostać opublikowane w formie nierecenzowanych materiałów, recenzowanej monografii lub w wybranych czasopismach naukowych. Wymogom stawianym poszczególnym typom publikacji pokonferencyjnych poświęcono rozdział trzynasty.

1.2.3. Sympozjum

Od strony organizacyjnej sympozja są bardzo podobne do typowych konferencji. Zwykle dotyczą węższego niż konferencje zakresu tematycznego. Podobnie jak w przypadku konferencji, w której nacisk kładziony jest na prezentacje i wykłady, a mniej na praktyczne aspekty niż w warsztatach, sympozjum zwykle kończy się w ciągu jednego dnia. Jednocześnie z uwagi na relatywnie wąski zakres tematyczny sympozja mogą mieć bardziej prestiżowy i kameralny charakter niż konferencje (Canadian Institute..., 2019). Podczas sympozjum uczestnicy dzielą się swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami w swojej dziedzinie, więc zwykle skupiają się na jednym, wąskim zagadnieniu. Wszystkie seminaria i sympozja są konferencjami, ale nie każda konferencja jest seminarium lub sympozjum.

1.2.4. Szkoła letnia

Szkoła letnia jest to forma konferencji, których celem jest umożliwienie jak najbliższego kontaktu sław naukowych z młodymi badaczami. Jest realizowana z reguły w okresie wakacji. Na konferencjach tego rodzaju skład wykładowców jest dobierany pod kątem ich potencjału edukacyjnego, aby uczestnicy mogli w skondensowanej formie zdobyć jak najwięcej informacji (Oxford Summer School, 2021). Poszczególne wykłady trwają dłużej i zawierają wstęp dla mniej zorientowanych, uzupełniany zajęciami warsztatowymi. Młodzi naukowcy, ale także nastolatki mają na nich możliwość zaprezentowania swoich wyników badań w formie posterów, przy których mogą być egzaminowani przez bardziej doświadczonych i uznanych uczestników. Wiele uniwersytetów ma rozbudowaną ofertę szkół letnich, obejmujących zagadnienia z nauk społecznych, humanistycznych, ale także najnowsze ustalenia z zakresu technologii czy biznesu.

1.2.5. Minikonferencja

Minikonferencje poświęcone są węższemu zagadnieniu, gromadzą mniej uczestników niż klasyczne konferencje z wieloma jednoczesnymi sesjami wykładowymi. Podczas takich spotkań rzadziej organizowane są sesje posterowe i warsztaty, dzięki czemu uczestnicy

mogą poświęcić więcej uwagi na dyskusję. Uczestnikami minikonferencji są zwykle pracownicy danego wydziału lub uczelni (Tipka, 2005). Minikonferencja jest przede wszystkim bardziej korzystna finansowo dla uczestników, prelegentów i instytucji.

1.2.6. Warsztaty

Spotkania typu warsztaty zazwyczaj są nieco większe od seminarium, a ich organizacji towarzyszy określony i zorientowany na działanie cel doskonalenia jakiejś umiejętności. Jest to jednak stosunkowo niewielka struktura organizacyjna, która zwykle rozciąga się na jeden lub dwa dni intensywnej pracy, a liczba uczestników jest tak dobrana, aby umożliwić efektywną interakcję w grupie, pozwalając na maksymalną efektywność. W ramach warsztatów uczestnicy aktywnie angażują się w działania, a nie biernie słuchają wykładowcy, który przyjmuje rolę moderatora spotkania. Głównym celem jest generowanie interaktywnej wymiany informacji i generowanie konkretnych odpowiedzi na bieżące problemy w danej dziedzinie, w przeciwieństwie do seminarium nastawionego bardziej na szkolenie (International Committee...). Warsztaty są też na ogół bardziej zróżnicowane pod względem uczestników niż inne wydarzenia o charakterze akademickim, aranżując przestrzeń do prezentacji praktycznych sposobów zastosowania umiejętności.

1.2.7. Seminarium

Seminarium jest wydarzeniem skupiającym na ogół nie więcej niż dwadzieścia osób. Zwykle odbywa się w ramach jednej instytucji lub uniwersytetu i zorganizowane jest wokół relatywnie wąskiego problemu badawczego. Skupiając wąskie grono specjalistów, często pochodzących właśnie z jednego ośrodka naukowego, służy prezentacji koncepcji na wstępnym etapie postępowania badawczego i dyskusji skupionej wokół wygłoszonego wystąpienia (International Committee...). Seminarium mają mniej formalną strukturę niż konferencje, ale mogą być organizowane cyklicznie z większą częstotliwością, np. raz w miesiącu. Podczas tych wydarzeń uczestnicy bardziej skupiają się na dyskusji, aniżeli na prezentowaniu mniej lub bardziej powiązanych ze sobą tematów, choć nie należy pomijać edukacyjnego charakteru takich spotkań, gdzie uczestnikom przekazuje się wiedzę z danego zakresu w skoncentrowanej formie, zachowując konwersacyjną formułę (Canadian Institute..., 2019).

1.2.8. Okrągły stół

Podczas wydarzenia o charakterze okrągłego stołu dyskusje prowadzone są na wąsko określony temat, przy czym każdy uczestnik spotkania bierze w nim czynny udział. Kształt stołu symbolizuje równość wszystkich uczestników. Każdy z nich ma takie samo prawo do zabrania głosu. W celu zapewnienia uczestnikom możliwości zaprezentowania swoich pomysłów i zadawania pytań rozmiar wydarzenia ograniczony jest zwykle do dwudziestu osób (International Committee...). Dyskusja rozpoczyna się krótkim wprowadzeniem lub prezentacją poruszanego zagadnienia, po czym następuje wielokierunkowa wymiana zdań.

1.2.9. Panel dyskusyjny

Panel dyskusyjny to rodzaj wydarzenia wywodzący się z okrągłego stołu. W jego ramach prowadzona jest debata na określony temat w gronie specjalistów, a publiczność uczestniczy tylko jako widz (International Committee...). Panele dyskusyjne bywają czasami częścią harmonogramu większych wydarzeń, takich jak konferencje. Tego typu wydarzenie ma na celu promowanie debaty i zadawanie pytań na dany temat.

1.2.10. Kolokwium

Kolokwia to nieformalne spotkania lub seminaria na szeroki temat, zwykle prowadzone przez innego wykładowcę na każdym spotkaniu. Tego typu wydarzenie akademickie promuje przestrzeń do rozmowy kilku osób w celu przedyskutowania konkretnego, wybranego i określonego tematu (International Committee...)¹.

- Różnego rodzaju spotkania naukowe to okazja do zaprezentowania społeczności wyników swoich badań, podjęcia dyskusji i nawiązania kontaktów.
- Rozwój spotkań naukowych jest ściśle związany z powstaniem w 1660 roku pierwszego towarzystwa naukowego *The Royal Society of London*.
- Konferencje naukowe mogą składać się z: sesji głównej (goście/*keynote speakers*), sesji tematycznych (prelegenci), sesji posterowych (wystawa plakatów naukowych), dyskusji panelowych, okrągłych stołów, warsztatów oraz imprez towarzyszących o charakterze integracyjnym.
- Realizacja wydarzenia na żywo lub w formie wirtualnej determinuje szereg różnych wyzwań, wymagań i ograniczeń dla obydwu form, zarówno dla organizatorów, jak i uczestników.
- Konferencje wirtualne otwierają drzwi dla naukowców ze słabo finansowanych krajów lub instytucji, ułatwiając uczestnictwo w międzynarodowej dyskusji badawczej.
- Pomimo silnie ugruntowanej pozycji wydarzeń o charakterze akademickim w wersji stacjonarnej, wielu badaczy poddaje taki rodzaj spotkań krytyce, między innymi za negatywny wpływ podróży na środowisko (ślad węglowy).

¹ Według autorów Słownika języka polskiego termin „kolokwium” to: 1. rodzaju egzaminu ustnego lub pisemnego na wyższej uczelni; 2. rodzaj sympozjum naukowego, sesja poświęcona określonemu tematowi (Kolokwium. W: Słownik...).

Wnioski

1. Spotkania naukowe dzielimy ze względu na kilka kryteriów: skalę wydarzenia, zakres tematyczny, formę realizacji, środowisko uczestników, cykliczność.
2. Podział spotkań naukowych

Kryterium podziału	Wyszczególnienie
skala	- o lokalne - o krajowe - o międzynarodowe
zakres tematyczny	- o specjalistyczne - o tematyczne - o interdyscyplinarne
forma realizacji	- o kongres - o konferencja - o sympozjum - o minikonferencja - o warsztaty - o seminarium - o okrągły stół - o panel dyskusyjny - o kolokwium
środowisko uczestników	- o naukowe - o branżowe - o naukowo-branżowe
cykliczność	- o okazjonalne - o cykliczne

Charakterystyki poszczególnych typów i form spotkań naukowych przedstawiono w tekście rozdziału.

Bibliografia

- Anderson, T. & Christiansen, J. (2004). Online Conferences for Professional Development. Available on: <https://core.ac.uk/download/pdf/58774992.pdf>
- Anderson, T. & Christiansen, J. (2010). Online Conferences: Professional Development for a Networked Era. Charlotte: Information Age Publishing.
- Bell, S.J. (2011). A conference whatever you are. *Library Journal*, 1, pp. 28–31. Available on: <https://www.libraryjournal.com/?detailStory=a-conference-whenever-you-are>

- Canadian Institute for Knowledge Development [CIKD] (2019). Difference between scientific events. Available on: <https://ncmconferences.com/difference-between-scientific-events/>
- Carr, T. (2016). Designing online conferences to promote professional development in Africa. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)*, 12(2), pp. 80–104. Available on: https://www.researchgate.net/publication/306286323_Designing_online_conferences_to_promote_professional_development_in_Africa
- Carr, T. & Ludvigsen, S. R. (2017). Disturbances and contradictions in an online conference. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)*, 13(2), pp. 116–140. Available on: <http://ijedict.dec.uwi.edu/viewarticle.php?id=2299>
- McCarthy, J. F., McDonald, D. W., Soroczak, S., Nguyen, D. H. & Rashid, A. M. (2004). Augmenting the social space of an academic conference. In: Proceedings of the 2004 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work, pp. 39–48. Chicago, Illinois: ACM New York.
- Egger, A. E. & Carpi, A. (2011). The How and Why of Scientific Meetings. In: Visionlearning. Available on: <https://www.visionlearning.com/en/library/Process-of-Science/49/The-How-and-Why-of-Scientific-Meetings/186>
- van Ewijk, S. & Hoekman, P. (2020). Emission reduction potentials for academic conference travel. *Journal of Industrial Ecology*, 25(3), pp. 778–788. Available on: <https://doi.org/10.1111/jiec.13079>
- Fraser, H., Soanes, K., Jones, S. A., Jones, C. S. & Malishev, M. (2017). The value of virtual conferencing for ecology and conservation. *Conservation Biology*, 31(3), pp. 540–546. Available on: <https://doi.org/10.1111/cobi.12837>
- Hunter, M. Royal Society. British science society. In: Britannica. Available on: <https://www.britannica.com/topic/Royal-Society>
- International Committee of Military Medicine. Types of scientific meetings that may be organized under the aegis of the ICMM. Available on: <http://www.cimm-icmm.org/page/anglais/TypesofScientificMeetingANG.php>
- José Sá, M., Ferreira, C. M. & Serpa, S. (2019). Virtual and Face-To-Face Academic Conferences: Comparison and Potentials, *Journal of Educational and Social Research*, 9(2), pp. 35–47. Available on: https://www.researchgate.net/publication/333342205_Virtual_and_Face-To-Face_Academic_Conferences_Comparison_and_Potentials
- Kießling-Sonntag, J. (2008). Zebrania i konferencje. Sprawne prowadzenie i aktywne uczestnictwo: po polsku i po angielsku. Warszawa: BC Edukacja.
- Kolokwium. W: Słownik języka polskiego. Dostępny w: <https://sjp.pl/kolokwium>
- Mair, J., Lockstone-Binney, L. & Whitelaw, P. A. (2018). The motives and barriers of association conference attendance: Evidence from an Australasian tourism and hospitality academic conference. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 34, pp. 58–65. Available on: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2017.11.004>
- Nicolson, D. (2016). The impact of academic conferences and how to make them useful. *Recenti Progressi in Medicina*, 107(11), pp. 562–563. Available on: <https://www.recentiprogredi.it/archivio/2484/articoli/25958/>

- Oxford Summer School (2021). Oxford Summer Courses with Oxford Royale Academy. Available on: <https://www.oxford-royale.com/oxford-summer-school/>
- Richards, L. D. (2015). Designing academic conferences in the light of second-order cybernetics. *Constructivist Foundations*, 11(1), pp. 65–73. Available on: <http://constructivist.info/11/1/065>
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych. Dz.U. z 2016 r. poz. 2154. Dostępny w: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160002154/O/D20162154.pdf>
- Scott, K. (2013). How To Moderate a Panel Like a Pro. *Harvard Business Review*. Available on: <https://hbr.org/2013/05/how-to-moderate-a-panel-like-a>
- Sousa, B. J. & Clark, A. M. (2017). Getting the most out of academic conference attendance. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), pp. 1–2. Available on: <https://doi.org/10.1177/1609406917740441>
- Stephens, M., Dewing, J., Brown, A., Middleton, R. & Neville, V. (2016). Celebrating international collaboration: Reflections on the first Virtual International Practice Development Conference. *International Practice Development Journal*, 6(2), pp. 1–13[3]. Available on: https://www.fons.org/Resources/Documents/Journal/Vol6No2/IPDJ_0602_03.pdf
- Tipka, B. (2005). The mini conference creating localized opportunities for professional development. *English Teaching Forum*, 43, pp. 34–37. Available on: https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/05-43-4-g.pdf
- Whipple Library. Francis Bacon and the Royal Society. Available on: <https://www.whipplelib.hps.cam.ac.uk/special/exhibitions-and-displays/exhibitions-archive/universal-harmony/bacon>
- Zelmer, A. & Zelmer, L. (1991). Organising academic conferences. Kensington: Higher Education Research and Development Society of Australasia. Available on: https://acquire.cqu.edu.au/articles/book/Organising_academic_conferences/13451714